

IŠRAŠAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PETICIJŲ KOMISIJA

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PETICIJŲ KOMISIJOS POSĖDŽIO
PROTOKOLAS**

2018-10-08 Nr. 35-3

Vilnius

DARBOTVARKĖ:

Jurgio Bagužio peticijos dėl komunalinių atliekų tvarkymo mokesčio mokėjimo privalomumo nagrinėjimas iš esmės.

SVARSTYTA. Dėl Jurgio Bagužio peticijoje išdėstytų reikalavimų ir siūlymų dėl komunalinių atliekų tvarkymo mokesčio mokėjimo privalomumo tenkinimo.

Pareiškėjas Jurgis Bagužis (toliau – Pareiškėjas) peticijoje nurodo, kad valstybės ir savivaldybės institucijos neteisingai interpretuoja Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo nuostatą „Savivaldybės taryba turi teisę savivaldybės teritorijoje nustatyti vietines rinkliavas tik už: <...> komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą“, ir siūlo išaiškinti arba pakeisti rinkliavos sąvoką; taip pat nepitaria, kad atliekų kiekis skaičiuojamas pagal gyvenamąjį plotą ir kad už atliekų surinkimą turi mokėti asmenys, negyvenantys nuolat turimuose poilsio / laisvalaikio pastatuose, ir siūlo, kad savivaldybės sudarytų sutartis tik su norinčiais gauti atliekų surinkimo ir tvarkymo paslaugas.

Pareiškėjas posėdyje nurodė, kad jis yra paveldėjęs negyvenamąjį namą, kuriame jokios veiklos nevykdo, ir iš jo reikalaujama pastoviosios rinkliavos dalies už komunalinių atliekų išvežimą. Jo teigimu, neteisinga mokėti tokią rinkliavą. Rinkliavų įstatyme rinkliava apibrėžiama kaip privaloma atlygintino pobūdžio įmoka, mokama paprastai į valstybės ar savivaldybės biudžetą, o realybėje savivaldybės moka komunalinių atliekų vežėjams. Pareiškėjo teigimu, Aplinkos ministerija turėtų panaikinti pastoviąją rinkliavos dalį. Pareiškėjas taip pat pažymi, kad Atliekų tvarkymo įstatyme yra apibrėžta atliekų turėtojo sąvoka – tai atliekų gamintojas arba asmuo, kuris turi atliekų. Pareiškėjas klausė, kodėl mokestis už komunalines paslaugas yra skaičiuojamas nuo turimo nekilnojamojo turto ploto. Pareiškėjo nuomone, pastoviąją rinkliavos dalį turėtų mokėti tie, kas turi atliekų, o ne visi žmonės.

Aplinkos ministerijos atstovai paaiškino, kad savivaldybės yra įstatymais įpareigos užtikrinti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą ir nustatyti vietinę rinkliavą ar kitą įmoką. Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintose taisyklėse (toliau – Taisyklės), kuriomis vadovaujasi savivaldybės, yra nurodytos išimtys, kada gali būti nemokama vietinė rinkliava. Kintamosios dalies galima nemokėti tuo atveju, kai asmuo toje savivaldybėje, kurioje yra nekilnojamasis turtas, deklaruoja, kad nesinaudoja paslauga ne trumpiau kaip vieną ketvirtį ir ne ilgiau kaip metus ar daugiau, jei savivaldybėje yra nustatyta tokia galimybė. Savivaldybės gali individualizuoti vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą. Pastoviąją rinkliavos dalį privalo mokėti visi, nes ji turi dengti būtinausias sąnaudas visai infrastruktūrai išlaikyti (pvz., sąvartynams). Aplinkos ministerija ėmėsi iniciatyvos tikslinti Taisyklių nuostatas, nes nustatyta atveju, kai realiai yra tik pastato pamatai ir jame niekas negali gyventi. Nuo 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojus Taisyklių pakeitimui, bus galima nemokėti pastoviosios dalies, kai pastatas pagal Lietuvos Respublikos statybos įstatymą pripažįstamas netinkamu naudoti.

Aplinkos ministerijos atstovai atkreipė dėmesį, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2017 m. vasario 15 d. byloje Nr. A-253-146/2017 akcentavo, jog asmuo, kuris yra vietinės rinkliavos mokėtojas, kartu su kitais vietinės rinkliavos mokėtojais turi kolektyviai padengti visas komunalinių atliekų tvarkymo ir šalinimo išlaidas, nepriklausomai nuo to, kokių būdu yra apskaičiuojamas vietinės rinkliavos dydis (pagal atliekų kiekį ar pagal turimo nekilnojamojo turto plotą). Tai lemia, kad net ir tais atvejais, kai vietinės rinkliavos mokėtojas faktiškai atitinkamais laikotarpiais nepriduoda komunalinių atliekų jų tvarkytojui, jis vis tiek turi sumokėti bent

minimalaus dydžio vietinę rinkliavą. Tačiau tokią teisę – mokėti minimalaus dydžio rinkliavą ar būti atleistas nuo jos mokėjimo – asmuo gali įgyti tik tais atvejais, kai jis nustatyta tvarka kompetentingos institucijos yra atleidžiamas nuo visos ar dalies rinkliavos mokėjimo. Pagal Rinkliavų įstatymo 12 straipsnio 3 punktą lengvatas vietinių rinkliavų mokėtojams nustato atitinkamos savivaldybės taryba savo sprendimu.

Aplinkos ministerijos atstovai taip pat atkreipė dėmesį, kad pagal Atliekų tvarkymo įstatymo 301 straipsnio 1 dalį už komunalinių atliekų tvarkymo rinkliavos mokėjimą arba kitos įmokos mokėjimą yra atsakingas nekilnojamojo turto objekto savininkas arba jo atstovas.

Peticijos teisės institutas – ne tik vienos iš konstitucinių žmogaus teisių realizavimo priemonė, bet ir svarbus teisėkūros idėjų šaltinis institucijoms, rengiančioms ir priimančioms teisės aktus, šalinančioms teisinio reguliavimo spragas, priimančioms kitus sprendimus politikos formavimo ir įgyvendinimo klausimais. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 26 d. nutarime, analizuojančiame peticijos sampratą, pažymėta, kad „peticija paprastai suprantama kaip individualus ar kolektyvinis kreipimasis į viešosios valdžios institucijas, kuriame išdėstytas reikalavimas (siūlymas) spresti tam tikrą ne tik pareiškėjui, bet ir visai visuomenei ar jos daliai svarbų klausimą, kai reikia pakeisti, papildyti ar pripažinti netekusios galios galiojantį arba priimti naują teisės aktą, t. y. norminį teisės aktą“. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos peticijų įstatymo 3 straipsniu, peticijos teisė nėra absoliuti ir gali būti įgyvendinta, tik kai keliama reikalavimai (siūlymai) susiję ne su vieno ar kelių visuomenės narių interesais, bet liečia didesniąją visuomenės dalį, t. y. peticijos teisė prisideda prie viešojo intereso gynimo.

Komisijos nuomone, dvinarė rinkliava yra priemonė surinkti lėšas, reikalingas atliekų surinkimo ir sutvarkymo sąnaudoms kiekvienoje savivaldybėje padengti, vadovaujantis solidarumo, proporcingumo, nediskriminavimo, sąnaudų susigrąžinimo principais ir principu „teršėjas moka“. Didelę dalį atliekų tvarkymo paslaugos kainos sudaro pastoviosios sąnaudos, kurios skiriamos atliekų tvarkymo infrastruktūros išlaikymui ir plėtrai (surinkimo priemonėms, antrinių žaliavų, buityje susidarančių pavojingų, didelio gabarito atliekų surinkimo aikštelių eksploatavimui, sąvartynų įrengimui, uždarymui, rekultivacijai). Prie būtinųjų atliekų tvarkymo sistemos sąnaudų padengimo per pastoviąją rinkliavos dalį prisideda kiekvienas gyventojas, norintis oriai gyventi saugioje aplinkoje, kurios grožiu ir kokybe galėtų džiaugtis ne viena karta. Taisyklėse įtvirtinta dvinarė rinkliava yra aktuali visai visuomenei, o pareiškėjas peticija siekia išspręsti savo individualius poreikius. Komisija atkreipia dėmesį, kad už komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, įskaitant rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų formos nustatymą ir dydžio apskaičiavimą, atsakinga vietos savivaldos institucija. Pareiškėjas turėtų kreiptis į nekilnojamojo turto buvimo vietos savivaldybės administraciją dėl lengvatos jam suteikimo.

Komisijos nuomone, Pareiškėjo peticijoje išdėstytuose reikalavimuose ir siūlymuose nurodytas teisinis reglamentavimas įstatymų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose, Vyriausybės nutarimuose yra pakankamas, todėl jiems tenkinti nereikia priimti naujo teisės akto, pakeisti, papildyti ar pripažinti netekusiu galios galiojančio teisės akto.

NUTARTA (bendru sutarimu):

1. Vadovaujantis Peticijų įstatymo 13 straipsnio 3 dalimi ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės Peticijų komisijos nuostatų, patvirtintų Vyriausybės 1999 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. 1098 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės Peticijų komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“, 13 punktu, teikti Vyriausybei išvadą – pasiūlyti Vyriausybei netenkinti Pareiškėjo peticijoje išdėstytų reikalavimų ir siūlymų.

2. Apie Komisijos sprendimą pranešti Pareiškėjui.

Posėdžio pirmininkas

Posėdžio sekretorė

Eugenijus Šuliokas

Vaiva Bernotaitė